

Beth Haim
David Henriques de Castrofond's

Castro Nieuwsbrief, mei 2014

Jubileum Beth Haim 400 jaar op 1 juni 2014

Op grond van traditie ligt de Portugees-Joodse begraafplaats Beth Haim al 400 jaar zo goed als onaangetast in Ouderkerk aan de Amstel. Op ruim 4 ha grond hebben de Portugese Joden in de afgelopen eeuwen hun doden begraven en zij zijn dat blijven doen tot op de dag van vandaag. Alleen al het feit dat deze plek in de Randstad, buiten het bereik van de oprukkende stad en modernisering is gebleven, maakt haar bijzonder en uniek. Dat zij nog steeds wordt gebruikt betekent dat dit de oudste nog in gebruik zijnde Joodse begraafplaats in de Westerse wereld is.

Nu, 400 jaar na de ingebruikname in 1614, rusten er in de grond van dit indrukwekkende Rijksmonument talloze bekende en minder bekende Portugese Joden. Onder hen de schrijver, rabbijn, drukker en uitgever Menasse Ben Israel, de ouders van de filosoof Baruch Spinoza, de arts en weldoener Samuel Sarphati en vastgoedondernemer Maup Caransa.

Hun aanwezigheid wordt boven de grond gemarkeerd door een grote diversiteit aan stenen en monumenten. Heel bijzonder zijn de prachtig versierde marmere grafstenen uit de Gouden Eeuw. De stenen vertellen ons niet alleen wie de overledenen waren maar zijn vaak ook op zichzelf prachtige kunstwerken.

De ligging van de begraafplaats aan een zij-arm van de Amstel is bijzonder fraai. Vele zeldzame planten en monumentale bomen geven de grafvelden hun karakteristieke aanblik. Tussen de verschillende gedeelten van de begraafplaats bestaat er een grote afwisseling van landschappelijke sfeer en beleving.

De natuurlijke ondergrond heeft in belangrijke mate de verschijningsvorm van de begraafplaats bepaald. Door de slappe veenbodem zijn in de loop der tijd veel stenen weggezak. Doordat de grafstenen in weer en wind staan verdwijnen langzaam de opschriften, gebeeldhouwde ornamenten en afbeeldingen. Een deel van deze vergankelijkheid is onvermijdelijk. Elke generatie heeft zich er steeds weer voor ingespannen de begraafplaats zo goed mogelijk te behouden en te onderhouden. Het is nu aan ons en u om dit Rijksmonument straks in al zijn glorie door te kunnen geven.

U bent van harte uitgenodigd het jubileum met ons te vieren op 1 juni 2014 en ter plaatse kennis te nemen van de ambitieuze toekomstplannen. Het programma vindt u op de volgende pagina.

Hans van Veggel
voorzitter David Henriques de Castrofond's

Een belangrijke stap te zetten voor het behoud en de toekomst van Beth Haim

De laatste jaren wordt het steeds moeilijker de gelden voor het onderhoud van de begraafplaats bij elkaar te krijgen. Dat onderhoud is nodig om eerdere investeringen recht te doen, verder wegzakken van de stenen in de slappe bodem te voorkomen en de natuur in toom te houden.

Het bestuur van het Castrofond's grijpt het jubileumjaar 2014 aan om opnieuw een belangrijke stap te zetten voor het behoud en de toekomst van Beth Haim.

De nieuwe plannen rusten op drie belangrijke peilers:

- De ontwikkeling van een duurzaam, professioneel en langjarig onderhoudsplan en in samenhang daarmee de installatie van een speciaal onderhoudsfonds waardoor het onderhoud en voortbestaan van de begraafplaats op lange termijn verzekerd is.
- Een grotere bekendheid geven aan- en het beter toegankelijk maken van- het monument door het bieden van religieuze, historische, kunsthistorische en educatieve informatie voor een breed publiek.
- Het uitvoeren van onderzoek naar de mogelijkheden om afbeeldingen op de belangrijkste grafstenen zo goed mogelijk vast te leggen.

Meer informatie op onze *nieuwe* website www.bethhaim.nl

Programma 1 juni 2014

Ter gelegenheid van het jubileum zijn er op Beth Haim rondleidingen om 11.00 uur, 12.00 uur, 14.00 uur, 15.00 en 16.00 uur. De entree is gratis en u wordt rondgeleid door een deskundige gids. Bakker Hans Out trakteert op het Kampje de bezoekers op krentenbollen tussen 13.00 en 15.00 uur, zolang de voorraad strekt. Bij de eerste begrafenis op Beth Haim werden ook krentenbollen uitgedeeld om de inwoners van Ouder-Amstel mild te stemmen over de voorgenomen vestiging van een Joodse begraafplaats in het dorp.

De mannen krijgen op 1 juni een speciale jubileum keppel.

Optreden Santo Servizio

Het koor van de Portugees-Israëlietische Gemeente verzorgt een optreden op zondag 1 juni 2014 bij de entree van Beth Haim, Kerkstraat 10, Ouderkerk aan de Amstel om 12.30, 13.30 en 14.30 uur.

Ruim 10 jaar geleden werd het koor nieuw leven ingeblazen. Oorspronkelijk werd het koor in 1886 opgericht, maar in de Tweede Wereldoorlog kwamen bijna alle leden om het leven. Pas 60 jaar na WOII was het koor opnieuw te beluisteren in de Portugese Synagoge op het mr. Visserplein te Amsterdam.

Wandelingen op Beth Haim 8 en 29 juni 2014

U kunt inschrijven voor twee historische wandelingen op Beth Haim, onder leiding van Lydia Hagoort, op 8 en 29 juni 2014, vanaf 12.30 uur. Entree inclusief ontvangst met koffie en thee in het Vegahuis (1883) is 7,50 euro.

Jubileumdagtocht 30 mei 2014

Reisbureau Historizon organiseert een dagtocht van Amsterdam naar Ouderkerk aan de Amstel over de rivier de Amstel. De tocht begint in het voormalige Meisjesweeshuis in de Rapenburgerstraat te Amsterdam. Hier geeft Jo Blom een inleiding over de Joodse geschiedenis in Amsterdam. Daarna volgt een wandeling door de voormalige Joodse wijk en wordt de prachtig gerestaureerde Snoge bezocht. Hier komen de Joodse gebruiken weer tot leven. Al varend wordt de lunch gebruikt en wordt de route gevaren die de begrafenisvaarten vroeger ook volgden. Aan boord wordt verteld over de plaatsen die passeren. Na de prachtige boottocht volgt een rondleiding op de historische begraafplaats Beth Haim in Ouderkerk aan de Amstel. Na een drankje en wat napraten over deze indrukwekkende dag, worden de bezoekers weer teruggebracht naar het station. Voor meer informatie over deze dagtocht verwijzen wij u graag naar het programma van het reisbureau www.historizon.nl

Reserveren: info@historizon.nl

Sarphatiwandeling in Amsterdam 22 juni 2014

Op veler verzoek organiseren Uitgeverij Lubberhuizen en het Stadsarchief Amsterdam een wandeling met Lydia Hagoort waarbij de arts en ondernemer Samuel Sarphati centraal staat. Sarphati (1813-1866) heeft tijdens zijn leven een duizelingwekkend aantal activiteiten ontplooid en veel in Amsterdam herinnert hier aan. Wandelend komen we van alles te weten over zijn leven en het 19e eeuwse Amsterdam. Lydia Hagoort is auteur van de biografie Samuel Sarphati, van Portugese armenarts tot Amsterdamse ondernemer. De wandeling is op zondag 22 juni. Inloop vanaf 12.00 uur op het Stadsarchief. Vertrek 12.30 uur. Einde van de wandeling is om ca. 14.30 uur. Kosten: 6,50 euro per persoon.

Reserveren: info@bethhaim.nl

Nieuwe uitgave Speuren en Ontdekken geheel gewijd aan 400 jaar Beth Haim

Op 11 april 2014 is in het Alvares Vegahuis te Ouderkerk aan de Amstel het eerste exemplaar van deze speciale uitgave door Ruud Siekerman, voorzitter van de Historische Vereniging Wolferus van Aemstel, overhandigd aan Hans van Veggel, voorzitter van het David Henriques de Castrofonds.

Het merendeel van de Portugese Joden kwam uit Spanje tijdens de tachtigjarige oorlog 1568-1648. De huidige Portugese Gemeente telt nog slechts 500 leden. De Holocaust is daarvan de oorzaak, 90% van de 5000 leden die de Gemeente vóór de WOII had, werd in de concentratiekampen vermoord.

Sefardische Joden die naar de noordelijke Nederlanden kwamen, zochten een eigen plaats om hun doden op een plek buiten de stad te mogen begraven. Het was niet eenvoudig maar het lukte om in de omgeving van Amsterdam grond aan te kopen en deze als begraafplaats in te richten. Er werd niet alleen een weiland, maar ook een hofstede aangekocht midden in het dorp van Ouderkerk aan de Amstel.

Op de begraafplaats bevinden zich nu nog twee gebouwen: het Rodeamentoshuis (1705) en het Alvares Vegahuis (1838). Het Alvares Vegahuis is genoemd naar Louis Alvares Vega, die vijftig jaar bewaarder van de begraafplaats was. Het Rodeamentoshuis, ofwel het Huis der Ommegangen, ligt aan de Bullewijk direct achter de oorspronkelijke toegangspoort. Overledenen werden vanaf Amsterdam via de Amstel en de Bullewijk per trekschuit naar Ouderkerk gebracht. Zowel in het Vegahuis als in het Rodeamentoshuis worden tot op de dag van vandaag de officiële begrafenisplechtigheden gehouden.

Van 1865 tot 1892 werkte David Henriques de Castro Mzn met hart en ziel aan een megaproject over Beth Haim. De Castro heeft meer dan 6.000 grafzerken blootgelegd die waren weggezonden in de drassige grond. Hij bracht de locatie van deze zerken zorgvuldig in kaart, deed onderzoek naar de begraven personen en beschreef de iconografie van het beeldhouwwerk dat vele zerken verfraait. Van de blootgelegde stenen liet hij er circa zeventig fotograferen. Zijn onderzoek resulteerde in het meesterwerk "Keur van Grafstenen".

De rijk versierde zerken uit de 17e en 18e eeuw zijn zeldzaam en getuigen van een groeiende welvaart van de middenklasse in de Gouden Eeuw. Het was de periode waarin de barok met uitbundige uitingen hoogtij vierde. Deze tijdgeest ging niet geheel voorbij aan de kleine Portugees-Israëlietische gemeenschap. Ook onder hen waren leden die in goede doen raakten en vonden dat grafstenen een indicatie mochten zijn van de betekenis van de overledenen. Op Beth Haim liggen veel bijzondere mensen begraven en zijn uitzonderlijke grafmonumenten te zien. Beroemde kunstenaars, waaronder Picart, van Ruisdael en De Hooghe, hebben dit op tekening, schilderijen en gravures vastgelegd.

Voor het eerst verschijnt hiermee een al omvattende uitgave van de vereniging over de geschiedenis van Beth Haim met meer dan 100 afbeeldingen geheel in kleur. De uitgave, 48 bladzijden met een los bijgevoegde kaart van de begraafplaats, is verkrijgbaar in het Historisch Museum Ouder-Amstel voor 6,50 euro.

U kunt per email of via de website een exemplaar bestellen voor 10,00 euro inclusief verzendkosten (info@bethhaim.nl - www.bethhaim.nl).

Een uitgave die u beslist niet mag missen.

Amsterdam Metropoolregio burgemeesters bezoeken Beth Haim

Burgemeester Mieke Blankers-Kasbergen van de gemeente Ouder-Amstel heeft op vrijdag 11 april de AM regioburgemeesters op Beth Haim ontvangen (foto rechts).

Flora en fauna op Beth Haim

De vogelwerkgroep heeft afgelopen jaar een vogel- en natuur inventarisatie gedaan en de uitkomsten van het onderzoek worden in een prachtig geïllustreerd boekje gebundeld. Vanaf 1 juni 2014 is het boekje te bestellen via info@bethhaim.nl

Sarphatiproject op de Jan Hekmanschool

Lydia Hagoort heeft in een prachtig boek het leven van de bijzondere armenarts en ondernemer Sarphati beschreven. Dit boek kunt u aanschaffen voor 34,00 euro. Van 6 mei tot 27 mei zijn alle leerlingen van de Jan Hekmanschool gestart met een cultureel erfgoed project in Ouder-Amstel. Het doel van het project is om kinderen kennis bij te brengen over het cultureel erfgoed in het dorp Ouderkerk aan de Amstel waar zij naar school gaan en veelal ook wonen. Dit gebeurt aan de hand van het leven van Samuel Sarphati. Samuel Sarphati wijdt zijn leven aan zaken zoals armoedebestrijding en verbetering van de gezondheidszorg. Tijdens het project zullen alle leerlingen een bezoek brengen aan Beth Haim en het graf van Sarphati.

Bouw mee!

Wij vragen de gemeenschap mee te bouwen aan een uniek jubileumplan voor Beth Haim dat voorziet in de verdere openstelling van de begraafplaats en het structureel onderhoud. Over het plan en de mogelijkheden om hieraan bij te dragen vindt u meer informatie op onze website www.bethhaim.nl

NL45 RABO 0351 8488 00
Het David Henriques de Castrofonds heeft een Culturele ANBI status.

Uw gift is fiscaal aftrekbaar!

Tentoonstelling 400 jaar Beth Haim Historisch Museum Ouder-Amstel

Op donderdag 10 april 2014 werd de tentoonstelling over 400 jaar Beth Haim door Lydia Hagoort geopend in het bijzijn van vele genodigden. De tentoonstelling is te bezichtigen tot 22 september 2014.

Het museum bevindt zich aan de overkant van Beth Haim op Kerkstraat nr. 7, midden in de historische kern van Ouderkerk aan de Amstel. De geschiedenis van dit dorp gaat terug tot in de Middeleeuwen. Gevestigd in prachtige oude diaconie huisjes daterend uit 1733, begon het Historisch Museum Ouder-Amstel ooit als Gemeentelijke Oudheidkamer in 1972.

Het Historisch Museum Ouder-Amstel is geopend op woensdag, vrijdag, zaterdag en zondag van 13.00 uur tot 16.00 uur. Voor gezelschappen kan een afspraak gemaakt worden met de beheerder van het museum, 020-4964365.